

Wolf Küper

Een miljoen minuten

*Hoe een klein meisje haar vader inspireerde om voor
de écht belangrijke dingen in het leven te kiezen*

ISBN 978-90-225-8039-4
ISBN 978-94-023-0924-9 (e-book)
NUR 402

Oorspronkelijke titel: *Eine Million Minuten*
Oorspronkelijke uitgever: Knaus, Verlagsgruppe Random House GmbH
Vertaling: Paul Heijman
Omslagontwerp: FAVORITBUERO, München en Pinta Grafische Producties
Omslagbeeld: © Wulf Küper en FAVORITBUERO, München
Illustraties: Martina Frank
Auteursfoto: © Gabriele Rumbolo
Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2016 by Knaus Verlag, a division of Verlagsgruppe Random House GmbH,
München, Germany
Nederlandstalige uitgave © 2017 Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk,
fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever.

Voor Vera

*Ay, no hay que llorar, que la vida es un carnaval,
es mas bello vivir cantando*

– Celia Cruz

INHOUD

Proloog: Wat is nat en valt uit de lucht?	13
Op zoek naar heel mooie zaken	22
De kans van mijn leven	37
Geen haastiek	51
Same same but different	65
Steensla	79
Doorsteek naar ooit	94
Visser, visser, hoe diep is het water?	107
Rob en de lichtheid van het bestaan	121
Peace & freedom en zo	134
Mud. Brick. Home.	149
Kinderspel	163
Waar de echte kerels wonen	175
You'll never run alone	187
Vliegmodus	200
La vida es un carnaval	232
Epiloog: Wat is nat en valt uit de lucht?	247
Dankwoord	253

Eigenlijk kun je niet zeggen dat dr. dr. K.F. Finkelbach er de schuld van was dat ik – zoals in de afgelopen 72.331 minuten eigenlijk elke dag – op het strand van een tamelijk afgelegen eiland ten zuiden van de grens tussen Myanmar en Thailand in mijn hangmat lig. Naast me de nu vreedzaam spelende kinderen en daarnaast weer vier grote plastic zakken met mosselen en delen van wonderlijke zeedieren. Van schuld kan ook al helemaal geen sprake zijn, omdat ik mijn toestand erg prettig vind, in ieder geval vergeleken met wat ik op dit moment eigenlijk zou hebben gedaan als alles enigszins normaal was verlopen en ik weer ergens onderweg zou zijn tussen vliegveldlounges, hotels en conferentiecentra. Maar alles is anders gelopen, en ergens heeft dat toch ook wel iets met dr. dr. Finkelbach te maken.

Praktijk van dr. dr. K.F. Finkelbach
Bonn (50° 44' N, 7° 5' O)
Rijnland, Duitsland

PROLOOG

WAT IS NAT EN VALT UIT DE LUCHT?

Finkelbach was de psycholoog die ons sterk was aanbevolen, en die met ons het eerste echte onderzoek uitvoerde. Een cognitief onderzoek. Er hingen bij hem opvallend veel ingelijste certificaten aan de muren, die bewezen dat hij gespecialiseerd was in het werken met allerlei kinderen. Bovendien was hij een ster in het uitvoeren van intelligentie- en gedragstests, die hij zelf ook nog had helpen ontwikkelen. En bovendien was hij juist deze dag uitstekend gehumeurd, of had hij zich dat in ieder geval voorgenomen, en als er iemand is die een goed humeur kan kiezen, dan is het toch zeker een psycholoog.

Dus leunde hij na elke vraag nadrukkelijk ontspannen naar achteren, ook al maakte het op mij een wat geforceerde indruk. De eerste vier antwoorden hadden hem geërgerd, dat werd duidelijk uit een kort moment van schrik, dan weer een vluchtige denkrimpel of een lichte tic bij zijn linkeroog. Maar een ervaren psycholoog laat zich niet zo makkelijk van zijn stuk brengen.

En dus, met elan gebracht, vraag vijf: 'Wat is nat en valt uit de lucht?'

Tegenover voornoemde dr. dr. Finkelbach zit rechtop en tamelijk klein in verhouding tot de tamelijk grote bureaustoel, het te testen subject, een volgens de diagnose van de arts 'sierlijk, situatiegevoelig meisje, in het contact aanvankelijk enigszins terughoudend en onzeker, later zeer levendig en coöperatief'. Het gaat in dit geval om mijn dochtertje Nina, van wie je met de beste wil van de wereld niet kunt beweren dat ze hier bij toeval is terechtgekomen. Nina luistert aandachtig en trekt haar neus een klein beetje op, iets wat ze meestal doet wanneer ze nadenkt.

Het duurt zoals gewoonlijk een hele tijd voor er een antwoord komt. In minder dan tien seconden kun je bij haar eigenlijk geen antwoord verwachten, tenzij het gaat om de keuze tussen het spel 'De-zieke-olifant-vindt-een-leuk-vriendje' of iets anders, maakt niet uit wat, want dan hoeft ze absoluut niet diep na te denken. Maar uiteindelijk, na zorgvuldige afweging, is ze tot een besluit gekomen en ontspant haar neus zich. Herr Finkelbach trekt zijn wenkbrauwen hoog en nog hoger op in afwachting van de juiste betekenis van nattigheid uit de lucht.

'Een hond,' zegt het kind triomfantelijk en ze kijkt Finkelbach aan alsof ze niets van het effect van dit antwoord wil missen. Ik proest het uit, waarop dr. dr. Finkelbach met een half wanhopige, half geïrriteerde zijdelingse blik in mijn richting reageert. Dus zo snel mogelijk weer ernstig kijken, iets wat ik beroepsmatig heel goed kan, omdat ik voortdurend te maken heb met mensen die heel belangrijk zijn. En met belangrijke mensen moet je in de eerste plaats ernstig zijn: nooit een beter humeur hebben dan de klant, dat is spelregel nummer een in het advieswerk, in het bijzonder als je met politici te maken hebt.

Heel even kijkt Herr Finkelbach Nina hulpeloos aan, dan herstelt hij zich en zegt beduidend langzamer: 'Denk nog even goed na, Nina. Dus, het is heel nat,' (betekenisvolle pauze voor het ef-

fect) ‘en het valt uit de lucht.’ Zijn hoge voorhoofd glimt een beetje, misschien van de regen.

Maar hij heeft het natuurlijk mis als hij denkt dat Nina zich op een of andere manier van haar idee af laat brengen. Ze houdt natuurlijk vrolijk vast aan de hond. Dus herhaalt Nina op haar beurt het antwoord, eveneens nadrukkelijk langzaam, zodat ook Herr Finkelbach het begrijpt. Ter illustratie voegt ze eraan toe dat het een zwarte hond met een krullerige vacht betreft, waarbij ze met haar handen een opmerkelijk grote omtrek in de lucht tekent die vermoedelijk die van de hond moet voorstellen, maar die veel te rond is geworden omdat ze natuurlijk helemaal geen silhouet van een hond kan tekenen. Om geen misverstanden te laten ontstaan, zegt ze verder dat je natuurlijk eerst een stel vloerkleden moet neerleggen of liever nog zo’n ballenbak. En dan zou, woeps, die kleddernatte hond erin vallen, en zou je eigenlijk meteen met hem kunnen gaan spelen, hoewel je hem eventueel ook nog eerst zou kunnen föÿen, omdat natte honden een beetje vreemd ruiken en misschien had hij het ook een beetje koud gekregen van het vliegen. Enzovoort.

Eén uur en enkele tientallen ongelooflijke antwoorden op volstrekt normale vragen later is Nina, respectievelijk dr. Finkelbach klaar, en kunnen we naar huis.

In de lift vraagt Nina fluisterend of het zou kunnen dat Herr Finkelbach een beetje ‘verzenuwachtig’ was, maar, gaat ze verder, hij was best aardig en ze had het leuk gevonden zulke vrolijke verhalen te bedenken. Ik heb een brok in mijn keel en ben bekaf na Nina’s aangrijpende optreden. Bijna had ik in alle ernst een donderpreek tegen een vrolijke, nietsvermoedende vierjarige afgestoken over het feit dat er in het leven situaties zijn waarin er werkelijk iets op het spel staat, waarin het leven even geen lolletje is, waarin er daadwerkelijk consequenties zijn als het misloopt, waarin je je gewoon aan de spelregels moet houden en ga zo maar

door, het hele ernst-van-het-levenliedje van de wereld der volwassenen dat mijzelf stiekem al een tijdje nogal vreemd voorkomt. En waarom ze niet gewoon ‘regen’ had gezegd, zodat het antwoord goed was geweest en ook in alle andere gevallen een beetje normaal had geklonken. Want we hadden het er toch al eerder over gehad dat niet iedereen je begrijpt als je, zoals Nina van zichzelf zegt, een beetje van een andere planeet komt waar alles anders is en dingen als grote vliegende zoogdieren heel gewoon zijn.

Ik haal al dieper adem, zie dan toevallig mijn eigen gezicht ineens in de spiegel in de lift, en het duurt een fractie van een seconde voor ik beseft dat ik het ben, dat opgefokte type dat me met een boze frons tussen de ogen aankijkt. En dan treft mijn blik die van Nina, en ik zie dat ze probeert de mijne te ontcijferen. Dan pak ik haar handje en gaan we ijs eten – niet zonder de chocola tussen neus en kin af te vegen voor we thuis zijn. Ijsconsumptie vlak voor het eten is een uitzondering, een geheimpje tussen Nina en mij, ook al heb ik geenszins de illusie dat Vera, mijn vrouw, niet door zou hebben dat het kind zo ongeveer haar eigen gewicht aan ijs genuttigd heeft.

De ernst van het leven bereikt ons een paar weken later per post: in een onopvallende beige envelop arriveert hij, als een reclamefolder of een rekening van meer dan elf euro vijftig. Het is een van die gebeurtenissen waar je je al die tijd op probeert voor te bereiden, maar die je op het beslissende moment toch volledig overvallen. Ik moet erbij gaan zitten als ik de brief openmaak, ook al weet ik allang wat er komt. De gebruikelijke Latijns-Griekse tekst van belachelijke termen voor verschillende lichamelijke verschijnselen die ons al ruimschoots bekend zijn, sla ik over. Dan komt er een nieuwe, eveneens klassieke tekst met bizarre uitdrukkingen voor enkele ongewone ‘cognitieve en opvallende specifieke ge-

dragingen'. Op sommige terreinen zijn de resultaten ver beneden de maat: een natte hond, hoe sympathiek hij ook mag zijn (vooral als hij ook nog kan vliegen), levert in zo'n gestandaardiseerde test bijvoorbeeld exact nul punten op. Zelfs een echte K.F. Finkelbach buigt dat in de meest welwillende en creatiefste evaluatie niet recht. En negentig graden gedraaide tekeningen van mensen die eruitzien als door een vrachtwagen overreden aliens met te veel ledematen op niet daarvoor bestemde plekken voldoen ook niet echt aan de richtlijnen als het gaat om het testen van de 'ooghandcoördinatie en de visueel-cognitieve verwerkingscapaciteit', noch van een enigszins acceptabel IQ.

In principe was het Nina – voor zover ik kon inschatten – eigenlijk wel duidelijk dat handen normaliter aan armen zitten en van ongeveer vijf vingers zijn voorzien, maar een dusdanig authentieke weergave vond ze kennelijk te bureaucratisch, nog afgezien van haar echte problemen, om te beginnen het feit dat ze nog niet eens een potlood kon hanteren. Ze kwam in geen enkel opzicht overeen met het beeld dat kinderpsychologen, pedagogen, artsen en onderwijspolitici van een kind hebben, en dat vond ze helemaal oké. De afstand tussen Nina's gedenkwaardige performance bij Finkelbach en het 'statistische gemiddelde van kinderen in dezelfde leeftijdscategorie' bedroeg gevoelsmatig meerdere planeetomtrekken en de wonderbaarlijke wereld in het hoofd van mijn dochter was vanuit het standpunt van psychologische standaardtests een compleet parallel universum dat simpelweg in geen enkel model paste.

Nina's optreden bij Finkelbach was nog onschadelijk vergeleken met wat zich verder afspeelt in het dagelijks leven van iemand die zich onbekommerd en bijzonder opgewekt aan geen enkele spelregel houdt. Je kunt iemand in zo'n geval niet gewoon negeren – al is het maar omdat ze alles in de war schopt – vooral niet als het je eigen kind is. Bij voetbal zouden ze haar natuurlijk bin-

nen de kortste keren van het veld hebben gestuurd. Maar dan had men ook het vreemdste partijtje voetbal ter wereld gemist. Sinds dit kleine meisje dapper door mijn zorgvuldig geplande leven waggelde als een mix van Charlie Chaplin en Pinokkio, liep alles gegarandeerd anders dan ik me in de verste verte had kunnen voorstellen. Mijn grote plan A bijvoorbeeld had kortweg ingehouden dat ik zo snel mogelijk carrière zou maken. Daar had ik jarenlang keihard aan gewerkt, en inderdaad, bij de conferentie van verdragsstaten van de VN in Brazilië was het eindelijk zover: ik had de keuze tussen een fantastische goedbetaalde baan als adviseur bij de VN en een uitstekende positie als wetenschapper aan een gerenommeerd onderzoeksinstituut in Kaapstad. Het contract lag al op mijn bureau, ik hoefde het ding alleen nog maar te ondertekenen.

Maar sinds Nina ten tonele was getreden, viel aan een internationale carrière niet meer te denken.

Plan B was in dat verband al duidelijk 'slimmer'. Twee banen met éénmaal kind in Bonn graag. Speciaal? Nee, dank u, normaal graag. Maar bij deze variant bracht Nina ons met veel enthousiasme en het onwankelbare zelfbewustzijn van een vierjarige in situaties die met standaardrecepten niet te realiseren waren. Ook zonder mijn snelle jetsetbestaan als wetenschapper en adviseur van internationale organisaties, dat schitterende zakendiners, opnieuw ongelooflijk belangrijke besprekingen, projectdeadlines, officiële ontvangsten en minder officiële gesprekken in de wandelgangen over de hele wereld behelsde, knaagde het chronisch gebrek aan tijd aan ons allen. Ik raakte ervan buiten adem. (Nina had pas vorige week gemerkt dat ik een buikje begon te krijgen dat ze welwillend 'grappig' noemde.) Maar ergens klampten we ons vast aan het idee dat ons leven ooit weer enigszins normaal zou gaan verlopen. Of voor de helft, of op zijn minst voor een kwart. De fictie van normaliteit is hardnekkig. Uiteindelijk zorgt die ervoor dat alles functioneert. In ieder geval in theorie.

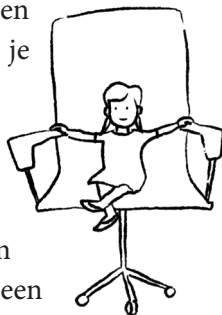
Maar daarmee was het afgelopen. De brief van Finkelbach bevatte in al zijn zwart-witte onkreukbaarheid een niet mis te verstane boodschap: Ja, uw leven zal er in de toekomst net zo merkwaardig uitzien als de afgelopen vier jaar. Op zijn minst. Waarschijnlijk was dit pas het begin. Met vriendelijke groet.

Een plan c hadden we niet. Maar daar hadden we Nina voor. Een paar dagen later, toen ik Nina 's avonds in bed stopte, werd ik er na het werkelijk zeer inlevend voorlezen van verhaaltje nummer een zoals gewoonlijk op gewezen dat goede vaders in principe meer dan één verhaaltje zouden voorlezen (in dergelijke gevallen sprak Nina altijd in het meervoud).

Ik antwoordde naar waarheid dat ik helaas maar tien minuten de tijd had omdat ik nog heel veel te doen had. Dat was echt zo: het was 20.30 uur en mijn to-dolijst was, om het optimistisch te zeggen, pas halfleeg. En morgen was de deadline voor een manuscript voor UNESCO.

'Tien minuten?! Tien minuten voor drie verhaaltjes? Je bent een beetje in de war,' kraaide Nina's stem ergens vanuit de berg kussens. Er kwamen twee armen uit omhoog die aan mijn nek trokken. 'O, papa, ik wou dat we een miljoen minuten hadden. Alleen maar voor hele leuke dingen, snap je?' zei Nina, en ze drukte mijn wangen samen, zodat ik eruit moet hebben gezien als zo'n poetsvisje tegen het glas van een aquarium. 'Een miljoen minuten. Morgen vertel je me een verhaaltje van een miljoen minuten, hè? Dan kun je vandaag nog je stress kwijt. Goed?'

Er zijn weinig dingen zo irritant als wanneer je eigen kinderen je opeens aan je grote dromen herinneren. Het moet zijn gekomen door het kort na elkaar komen van de brief van Finkelbach en Nina's één-miljoen-minuten-idee dat er ergens een

psychische grenswaarde werd overschreden. In ieder geval werd ik er precies op dat moment in de slaapkamer van de kinderen door overvallen. Er schoot een barst midden door de vanzelfsprekendheid waarmee ik elke dag mijn 1440 minuten besteedde. In mijn dagboek, dat ik vanaf Nina's geboorte bijhield, had ik het uitgerekend: $24 \times 60 \text{ minuten} = 1440 \text{ minuten}$.

De barst liep ook door het gewone leven, dat bestaat uit een carrière, geld verdienen en sparen, pensioenvoorziening, het outsourcen van kinderen aan de kinderopvang, het bespreken van de inrichting met de binnenhuisarchitect, powernaps en hectische kinderuitwisselingen bij stations, afgesproken en afgezegde etentjes, korte vakanties en dagjes naar de sauna. Maar de barst sprong vooral in het idee dat het volkomen vanzelfsprekend is dat je eigenlijk overal tijd voor hebt, behalve voor die dingen die je het belangrijkste vindt.

Ken je het moment in de film *The Truman Show*, waarop de onvrijwillige hoofdpersoon van een live tv-programma, Truman Burbank, op een eindeloze oceaan richting de horizon zeilt en dan volkomen onverwachts met de boeg van de zeilboot de hemelsblauw geschilderde gipsmuur ramt die hij decennialang voor de horizon heeft aangezien? Dat was fundamenteel, onomkeerbaar. En ook voor mij bestond er na die avond met Nina's vraag ineens een wereld achter de coulissen van het normale dagelijkse leven. Er viel niets meer aan te doen. En zoals het niet lukte Burbank ervan te overtuigen dat er achter de namaakhemel niets spannends was, zo waren voor mij die 'miljoen minuten' niet meer weg te denken. Nog afgezien van de verbazingwekkende, bijna systematische hardnekkigheid waarmee Nina er in de weken erna telkens op terugkwam.

Op een middag kwam ik de kinderkamer in zonder dat ze het in de gaten had. Ze stond voor het bedje van haar broertje, die ze om een of andere reden 'Mr. Simon' noemde, en sprak op bezwe-

rende toon op hem in. ‘Echt waar! Snap je? Wel een miljoen! Dan kun je alles doen wat je wil.’ Mr. Simon, een paar maanden oud, was het met een enthousiast, tandeloos lachje helemaal met haar eens. Hij had geen idee waarmee hij zich inliet.

Vanwege dergelijke voorvallen was ik eerlijk gezegd ook niet erg verrast toen Vera me een paar avonden later diep in de ogen keek – onze favoriete wijn stond al klaar – en begon te zwijmelen over hoe we als backpackers maandenlang in Zuid-Amerika hadden rondgereisd. Of ik eigenlijk gelukkig was met het leven dat we nu leidden? Onwillekeurig moest ik eraan denken hoe de avond ervoor alweer een kandidaat van een spelprogramma op tv had gezegd dat hij, als hij de hoofdprijs zou winnen, ‘eerst een grote reis’ zou gaan maken. Nog zo een! Wanneer je goed naar de mensen luistert, hebben wel acht van de tien kandidaten het over de reizen die ze eindelijk zouden willen maken. En had ook ikzelf niet, zonder het te beseffen, mijn grote dromen allang stilzwijgend naar ‘ooit’ geschoven? Verplaatste dat ooit zich niet van dag tot dag steeds verder uit zicht? Eerst werken, dan spelen. Eerst de realiteit, dan de dromen. Eerst de jackpot, dan de reis. In feite heb je helemaal geen miljoen euro nodig, maar een miljoen minuten! Nina was degene die me met haar typische, in alle omstandigheden even spectaculaire als onbekommerde traagheid op het idee bracht dat de tijd eigenlijk van jezelf is. En wel lang vóór je je aanmeldt bij die grote spelshow. De tijd, dat is toch je eigen leven, iets wat er al is voordat je om een of andere merkwaardige reden begint het eerst in geld om te zetten, om dan bijna heimelijk hier en daar wat stukjes van je eigen leven terug te kopen. Hoe zou het zijn om er een miljoen minuten van te innen? Nu meteen?